

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA PROGRAMI

A1 DERSİ

UZUN TEZİ

YILKI ATLARI SİNEKLER

Rehber Öğretmen: Zühal Baloğlu

Öğrencinin Adı: Kaan

Öğrencinin Soyadı: Hıdıroğlu

Diploma Numarası: D1129047

Sözcük Sayısı: 3396

Araştırma Konusu: Tahsin Yücel'in Gökdelen , William Golding'in Sineklerin Tanrısı adlı yapıtlarında birey üzerindeki toplumsal baskının nedenlerinin karşılaştırılarak incelenmesi

İÇİNDEKİLER

Öz	3
Giriş.....	4
Siyasi Nedenler	5-6
Fiziksel Nedenler	7-8
Ekonomik nedenler.....	9-10
Psikolojik Nedenler.....	10-11
Sonuç	12
Kaynakça	15

Öz

Her toplumun kendi içinde yazılı olan ya da olmayan toplumsal yaptırımlarla , kurallarla sürdürülen bir düzeni vardır. Bu düzen , insanların bir arada yaşamalarını daha kolaylaştırmak adına oluşturulur. Doğası gereği toplum içinde yaşamayı seçen birey de bu toplumsal düzenin gerektirdiklerini kabullenir, ancak bu kabulleniş kimi zaman birey üzerinde oluşmuş bir baskıya dönüşür. Bu baskı, ; siyasi, ekonomik , fiziksel ve kültürel yapıyla da şekillenir.

Bu çalışmada Tahsin Yücel'in Gökdelen, William Golding'in Sineklerin Tanrısı adlı yapıtlarında bireyler üzerindeki toplumsal baskının nedenleri incelendi. Çalışmanın giriş bölümünde baskının oluşumu üzerinde duruldu. Çalışmanın gelişme bölümünde odak figürlerin toplumsal baskıyla karşılaşma nedenleri belirlendi; bu nedenlerin benzerlikleri ve farklılıkları ayrıntılı olarak incelendi. Çalışmada Gökdelen' de ve Sineklerin Tanrısı' nda olayların kurgulandığı toplumsal yapıların birbirlerinden farklılık gösterdiği; bu farklılıkların bireyler üzerindeki baskının oluşumuna, nedenlerine yansıdığı ancak iki yapıtta da varlığını hissettirdiği sonucuna varıldı.

sözcük sayısı : 136

Araştırma Konusu : Tahsin Yücel'in Gökdelen, William Golding'in Sineklerin Tanrısı adlı yapıtlarında birey üzerindeki toplumsal baskının nedenlerinin karşılaştırılarak incelenmesi

Giriş

Tarih boyunca bireyler başka bireyler üzerinde söz sahibi olmayı önemsemiştir. Bunu başarmak için kişilerin başvurduğu yollar birbirinden farklı olsa da otorite sahibi olmanın her zaman önemsendiği ,insanlık tarihinde nedeni bu olan pek çok savaş yaşandığı görülür . Tahsin Yücel' in " Gökdelen " ve William Golding' in " Sineklerin Tanrısı " yapıtlarında da başka bireyler üzerinde baskı oluşturmaya çalışan figürler olduğu görülür. Bireylerin başkaları üzerinde baskı oluşturma nedenleri ve yöntemleri birbirinden farklılık gösterse de yapıtlar boyunca baskının var olduğu toplumsal yaşamda önemli bir yer tuttuğu gözlenir.

Toplumsal yaşamda baskının otoritenin gücünü koruma ve sürdürme isteğine bağlı olarak oluştuğu gözlenir. Bu nedenle insanların birbirine eşit haklara sahip olarak yaşadığı topluluklarda böyle bir baskı daha bireysel ölçüde hissedilirken sınıflı toplumsal yapılarda üst sınıfın alt sınıf üzerinde baskı uygulanması kaçınılmazdır çünkü bir sınıfın diğer bir sınıf üzerindeki varlığını koruyabilmesi için böyle bir baskı oluşturma ihtiyacı vardır.

Bir sınıfın diğer bir sınıf ya da bireyin başka bir birey üzerinde baskı oluşturmaya araçları,yöntemleri ve nedenleri birbirinden farklı olabilir. Baskı kimi zaman ekonomik, kimi zaman fiziksel, kimi zaman siyasi, kimi zaman psikolojik nedenlerle ortaya çıkar. Bu ; toplumsal yapıya, bireyler ve toplum arasında öncelenen değerlere göre değişim gösterebilir. Çalışmaya konu olan Gökdelenler ve Sineklerin Tanrısı adlı yapıtlarda da bireyler arasındaki baskının varlığı hissedilir boyuttadır ; bu noktada ortaklık gösteren yapıtlarda baskının bireylere yansıtılışında birtakım farklılıklar görülür. Gökdelenler 'de bireyler ya da sınıflar arasındaki baskı oldukça belirginken Sineklerin Tanrısı adlı yapıtta bunun figürlerin çocuk oluşu nedeniyle daha sistemli bir biçimde figürlere yansıdığı görülür. İki yapıtta bireyler üzerinde hissedilen baskıların nedenleri aşağıdaki başlıklarda incelenebilir.

Siyasi Nedenler

Toplumsal açıdan, başka bir toplum üzerinde otorite kurma, baskı oluşturma söz konusu olduğunda siyasi nedenler etkili bir araç olarak öne çıkar. *Güç sahibi olmanın, hükmetmenin insanın doğasında var olan ve tarih boyunca önemsenen bir gerçeklik oluşunun, siyasi nedenlerin dayanağını oluşturduğu söylenebilir.*

Gökdelen adlı yapıtta uzam olarak 2073 yılındaki İstanbul seçilmiştir. Bu uzamda kapitalizmin kuşattığı insanlar üzerindeki baskılar ve baskılar sonucu oluşan sınıflı toplumsal yapı öne çıkar.

Büyük bir avukatlık bürosunun başındaki Can Tezcan, içinde bulunduğu konumla geçmişine ters düşen bir tutum sergiler. İnsanların birbiriyle eşit yaşadığı bir sistemi savunurken, şimdi Kapitalist sisteme ayak uydurarak geçmişine çelişir. Romadaki sınıfsal yapıyı simgeleyen gökdelenlerden birinin üst katındaki lüks yaşamı ondaki sınıf değişiminin göstergesi olarak görülebilir.

Romadaki bir diğer figür Temel Diker, Can Tezcan'ın müşterilerinden biridir. Temel Diker'e romanda "Niyorklu Temel" denişi de ironik bir biçimde Karadenizli bir mütahitin hayranlığa ve taklide varan Amerika hayranlığını yansıtır. İstanbul'u ,hayranı olduğu New York gibi gökdelenlerle süslemenin dışında Sarayburnu'na New York'taki Özgürlük Anıtı'nın üç kat büyüğünü inşa etme hayali de bu ironinin bir parçası olarak alınabilir.

Romadaki alt sınıftaki kişiler yalın adamları ve Hikmet Hoca aracılığı ile yansıtılır. Bu figürler üzerinde baskı oluşturulmaya çalışılan kişilerdir ve çok fazla seçenekleri yoktur, çünkü hukukun özelleştirilmesi ile siyasi otorite, gücünü zayıflatacak bütün engelleri ortadan kaldırmayı hedeflemektedir. Açlık ve işsizlik nedeniyle İstanbul'u terk eden, dağlarda yaşayan, varlıkları devlet tarafından kabul edilmeyen, yani fiziksel anlamda var olan ama otorite tarafından yok sayılan insanlar olan yalın adamları da artık sahibine hizmet edemez olunca ölmesi için doğaya bırakılan yalın atları gibi işe yaramaz kabul edilince şehir dışına sürülmüşlerdir.

Hikmet Hoca'nın evi, Temel Diker'in New York'a benzetmeye çalıştığı İstanbul görüntüsünü bozar. Odak figür karısının ve oğlunun anılarıyla dolu olan bu evi satmaya direnir. Hikmet Hoca'nın evini, mikrop saçtıkları "gerekçesi ile sayıları sürekli azaltılmış olan kedileri ve kuşlarıyla paylaşması, burayı almak isteyen Temel Diker'e, teklif ettiği paralara ve uyguladığı baskıya rağmen evini satmayışi alt sınıfın güce ve otoriteye direnişini simgeler. YILKI ATI BİLGİ

Yapıtta siyasi anlamdaki güç dengelerinin bir anlamda ekonomiye dayalı olduğunu, Can Tezcan'ın en yakın arkadaşlarından biri olan Varol Savaş figürü örnekler. On dokuz buçuk aydır hapiste yatan bu adam, suçunun ne olduğunu bile bilmez. Figürün adındaki ve soyadındaki

ironinin de yıkı atları ve onun gibi üzerinde baskı oluşturulan bireylerin var olmak için savaşmaları gerektiği gerçeğini yansıttığı düşünülebilir. Arkadaşının içeride oluşu Can Tezcan'ı çok üzse de onun dürüstlüğüne sonuna kadar inansa da eleştirdiği sistemle uzlaşır görüntüsü, siyasi baskının bireyler üzerinde oluşturduğu çelişkili davranışlara bağlanabilir. Can Tezcan; kurallara uymayı hepsinden çok önemseyen, onların düzenlediği hiçbir gösteriye katılmayan, dürüstlük örneği arkadaşı içerideyken suçluların, hırsızların, halk düşmanlarının, bu ülkenin en özgür insanları oluşunu içerler; ancak yine de Temel Diker gibi biriyle işbirliği yapmaktan kaçınmaz. “ *Varol benim en eski, en yakın iki arkadaşımın biri, tam on dokuz buçuk aydır içeride, suçunun ne olduğunu bile bilmeden gün sayıyor.*” (Yücel, 40)

Gökdelen'de bireyler üzerinde oluşturulan baskının siyasi otoritedeki en önemli temsilcisi başbakanıdır. Başbakan, çevresindekiler üzerinde baskı oluştururken güçlü olanların çıkarlarına hizmet eder. Can Tezcan ile görüşmelerinde yargıda bağımsızlık konusunda yasadaki açıktan söz eden, odak figüre yürürlükteki yasayı önemseydiği için öfkelenen Başbakan; yine kararında direten avukata bir anlamda rüşvet sayılabilecek bir teklifte bulunarak baskının farklı bir biçimini kullanmaya çalışır. Anlaşma gerçekleştiği zaman Can Tezcan'ın arkadaşı Varol'un salınacağını söyleyerek yasal olmayan bir uygulamayı hayata geçirmek için sahip olduğu siyasi gücü kullanmaya kalkarak odak figür üzerinde bir baskı oluşturur. “ *Bu arada, bir de küçük armağanımız olacak, anlaştığımız dakikada, senin Koç'un ipini de koyvereceğiz...*” (Yücel, 248)Sineklerin Tanrısı adlı yapıtta ıssız bir adaya düşen okul çocuklarının adada bir düzen kurmak ve adadan kurtulmak için verdikleri çaba anlatılır. Burada bir düzen kurmaya çalışırken masumiyetleriyle çelişen tutumlar sergileyen çocuklar, insanın “hayvan” yanını ortaya çıkarırlar. Adada çocukların yaşadığı küçük bir topluluğun anlatılışı , bilinçli bir siyasi baskı ortamının oluşmasının güç olduğunu gösterse de lider seçimiyle böyle bir sürece girildiği görülür. Birinin şef seçilmesine karar verişleri, bunun için oybirliği ile seçim yapıları odak figürlerin siyasi öğrenmişliklerin sonucudur. Çocuklar neden oybirliği ile Ralph' i seçtiklerinin yanıtını tam olarak bilemeseler de burada şeytanminaresi simgesel bir anlam taşır. Şeytan minaresinin yapıtta demokrasiyi sağlayan bir araç olarak kullanıldığını söyleyebiliriz. “ *Ne var ki, tüm gözler, hiç kıpırdamadan oturan Ralph'a çevrilmişti: Ralph iriydi, Ralph güzeldi. Ama farkına varmadıkları halde, onu seçmek istemelerinin gerçek nedeni denizkabuğuydu.*” (Golding , 20)

Ralph'in güzel bir genç oluşu ,iriyarı fiziği , şeytanminaresini elinde tutuşu, oybirliği ile şef seçilmesini sağlamışsa da şef olmanın kendi hakkı olduğunu düşünen Jack'in de buna hakkı olduğunu düşünmesi için kendince geçerli nedenleri vardır. Katedral Korosu'nda oluşu, onun dinsel açıdan siyasi bir gücü olduğuna inanmasını sağlar. Ayrıca koronun başında oluşu ona zaten yönetmekle ilgili deneyimi olduğunu düşündürür. Jack - üstelik- do diyezi bile söyleyebildiğini vurgularken yeteneğinin ona bir ayrıcalık sağlaması gerektiğine inandığını gösterir. Jack'in diğer çocuklar üzerinde baskı oluşturabileceğini düşündüğü bu ayrıcalıklarının

da geçmişten getirdiği birikimlerle ilgili olduğu söylenebilir. “ Jack dolambaçlı yollara sapmayı hor gören bir küstahlıkla, “Şef ben olmalıyım.” dedi. “ Çünkü benim, Katedralin Korosu’nda da yerim var. Hem de bu koronun başındayım. Do diyezi bile söyleyebilirim ben.” (Golding , 19) Gökdelen’ de bireylerin başka bireyler üzerinde baskı oluşturma nedeni olarak siyasi gücün, yapının çok daha belirgin ve bilinçli oluşturulduğunu görmekteyiz. Aynı belirginlik Sineklerin Tanrısı adlı yapıtta da görülmez. Yapıtta çocukların oluşturduğu bir düzenden söz edilişi kadar figür sayılarındaki farklılık, uzamın sınırlılığı, bilinçli bir siyasi baskı oluşmasını engellemiştir diyebiliriz.

Fiziksel Nedenler

Başka bireyler üzerinde baskı oluşturma nedenlerinden biri de üzerinde baskı oluşturulmak istenen birey ya da topluluktan fiziksel açıdan üstün olmaktır. Bu üstünlük , daha ilkel koşullarda yaşayan topluluklarda daha öne çıkar. Özellikle Sineklerin Tanrısı’ nda çocukların bir adada ilkel koşullarda yaşamak zorunda olmaları başkaları üzerinde güç oluşturma açısından fiziksel özellikleri öne çıkar .

Sineklerin Tanrısı’ nda fiziksel açıdan güçlü olan ve bu gücüyle diğerleri üzerinde baskı oluşturan figür Jack’ tir. Avcılık gibi güç ve yetenek isteyen bir konuda başarılı oluşu , siyasi anlamda onu kendine rakip olarak gören Ralph ’in koro üyelerini avcı ya da ordu olabilirler diyerek Jack ’in sorumluluğuna verişini bunu gösterir. Jack, adayı keşfe çıkacaklarında arka cebinden çıkardığı büyük bıçağı ağaç gövdesine saplayarak diğer çocuklar üzerindeki etkisini arttırmaya çalışır. Jack ’ in roman boyunca gösterişli davranışlarla bıçağı nasıl kullandığına dikkat çekmeye çalışması onun gücünü ve üstünlüğünü koruma amacına bağlanabilir. Özellikle adada bulunan çocukların bazılarının çok küçük ve çelimsiz olduğu düşünüldüğünde korku faktörünün baskı oluşturmada neden bu kadar öne çıktığı görülür. “Jack, kınından çekip çıkardığı bıçağını bir ağacın gövdesine mıhladı. Bir dahaki sefere acıma nedir bilmeyecekti. Yabansı gözlerle çevresine bakındı. Sanki ona karşı çıkan varmış gibi, meydan okudu arkadaşlarına.” (Golding, 31)

Yapıtın başında Ralph’ in şef seçilme nedenlerinden biri de iriyarı bir çocuk oluşu ve dikkati çekecek kadar yakışıklı fiziğine bağlanır. Babasının binbaşı olduğunu sık sık yinelemesi, onları kurtarmaya geleceğine olan inancı da odak figürün babasının asker oluşundan kaynaklanan güvenini gösterir. Yapıtın ilerleyen bölümlerinde Jack’in fiziksel gücü ve cesareti nedeniyle onun önüne geçtiğini fark etmesi Ralh’i endişeye düşürür. “Bir güzel vurдум, mızrak saplandı.Onu yaraladım.Ralph, çocukların ona karşı duydukları bu yeni saygının keyfini sürdüAvcılık iyi bir şeydi ne de olsa.” (Golding,136)

Başlangıçta dış görünüşündeki etkileyicilik Ralph'in şef seçilmesinde önem taşısa da sonrasında Jack' in böyle ilkel koşullarda üstünlük kurmasına yarayan fiziksel özelliklere sahip oluşu belirleyici olur. Bu belirleyicilik romanın sonlarına doğru diğer çocuklar gibi Ralph üzerinde de baskı oluşturması sonucunu doğurur.

“ Dinleyin hepiniz. Ben ve benim avcılarım, üstü yassı bir kayanın yanında, kumsalda oturuyoruz. Ava gidiyoruz, şölenler veriyoruz, hoş vakit geçiriyoruz. Benim kabileme katılmak isterseniz gelin beni görün. Kabileye girmenize belki izin veririm, belki de vermem.” (Golding , 171)

Pek çok açıdan olduğu gibi fiziksel açıdan da güçsüz olan yıldı adamları, yukarıdan bakıldığında seçilmeyişleri, onları görmek için yaşadıkları ortama gitmenin olanaksızlığı nedeniyle pek çok kentlinin varlığından haberdar olmadığı topluluklardır. “Pek sayılmaz ; çokları eşleriyle nikahsız yaşıyor, çocukları kütükte yazılı değil, yönetimin gözünde bu ülkenin yılanları ve kurbağaları neyse, yıldı adamları da o. En az on - on beş yıllık bir geçmişi var bu işin.” (Yücel,99)

Üst sınıftan kişiler, kütükte bile yazılı olmayan yıldı adamlarını yok sayarlar. Böyle bir gerçekliği bilmemek ya da bilmiyormuş gibi görünmek dışlanmış bu insanların gerçeğini değiştirmez. Başbakan Mevlüt Doğan, “ Bu ülkede sinek uça saniyesinde duyarım.” (Yücel , 115) diyecek kadar ülke gerçeğinden haberdarmış gibi konuşsa da gözleriyle gördüğünü söylediği yıldı adamlarını dağda taşta dolaşan çakal sürülerine benzetir. Ona göre bu durum oldukça eski bir dönemde başlamıştır. Ayrıca Başbakan, Afrika'da dışlanarak yaşayan alt sınıftan insan sayısının çok daha fazla olduğunu söyleyerek dört milyonu bulan yıldı adamlarını önemsemeyişine ve bu sorunu sahiplenmeyişine haklılık kazandırmaya çalışır. Afrika'dakilerin sık sık kentlere inerek yağmalamalar yapışı, Mevlüt Doğan'ın kendi ülkesinin insanlarıyla kıyaslamak için daha kötü koşullarda yaşayanları seçerek kendini başarılı göstermeye çalıştığını gösterir. Bu olayı ulusal ve uluslar arası düzlemde sessiz bir anlaşmayla yok saydıklarını söyleyen Başbakanın kahkaha atarak belediyelerin çöpleri onların sık sık uğradıkları yerlere dökerek, onlarla ilgilendiklerini belirtmesi, yıldı adamlarının yönetenler tarafından nasıl bir aşağılamayla baskı altında alındığını gösterir. Beslenme ve barınma ihtiyaçları karşılanmayan bu insanlar, zor koşullarda var olma mücadelesi verirler. Tek başına fiziksel anlamda ortaya çıkan güçsüzlükleri bir arada hareket ettiklerinde güce dönüşecektir. Romanda bu durum, yapıtın sonunda yansıtılır. Can Tezcan ve yanındakiler uçaktan “sonu görünmeyen bir insan seli “ 'nin kente aktığını görür. Yıldı adamları düzenin onları yok sayarak üzerlerine uyguladığı baskıya karşı bir araya gelerek direnebileceklerini fark etmişler ; Rıza Koç 'un sözüyle, “ Sanki dünya yeniden kendisi “ olmuştur .Alt sınıftan bu insanlar birlikte hareket ettiklerinde kendilerini her anlamda ezen, yok sayan, aşağılayan yöneticilere karşı her alanda olduğu gibi fiziksel anlamda da büyük bir güç oluşturabileceklerini görürler .

Ekonomik Nedenler

Ekonomik nedenler , birey üzerindeki baskıyı daha somut anlamda hissettiren nedenlerdendir. Bu baskı , diğer bakı oluşturan nedenler üzerinde de dolaylı ya da dolaysız anlamda varlığını hissettirir. Sineklerin Tanrısı 'nda ekonomik güce dayalı baskı iki farklı şekilde görülür. Biri figürlerin adaya düşmeden önceki ekonomik yaşamlarına ilişkin bilgilerle oluşurken – ki bu durum bir süre sonra önemini yitirir- diğeri adaya düştükten sonra sahip oldukları güçle ortaya çıkar. Domuzcuk, teyzesi tarafından büyütülmüştür. Üst sınıftan kişilerin bildiği pek çok şeyi bilmeyişi, şişmanlığı ve yine aşağı sınıflara özgü bir şiveyle konuşan tek çocuk oluşu onun yoksul bir aileden geldiğini gösterir. Bu nedenle de odak figür sürekli aşağılanır. Onun akıllı bir çocuk oluşu bile fiziksel ve ekonomik açıdan diğerlerinden farklı oluşunun önüne geçemez. U özellikleri nedeniyle diğer çocuklar- hatta zaman zaman küçükler bile- onun üzerinde baskı oluştururlar.Ralph, bir deniz binbaşısının oğludur Bununla gururlanır. Babasının izin aldığında onları adadan kurtarmaya geleceğini dile getirirken bunun gerçekleşeceğine inancı tamdır. Ralph' in bu kendine güvenen tutumun diğer çocukları etkilediği görülür.Pek çok konuda bilgi sahibidir. Jack dışında herkesin onun şef seçilmesinde hemfikir oluşu da bunu gösterir. “ Beş yaşında yüzmesini bilirdim. Babam öğretti bana. Babam deniz kuvvetlerinde binbaşısıdır. İzin alınca, gelip bizi kurtaracak. Senin baban neci?(Golding, 8)

Adada var olma savaşı verirken baskı unsuru olan ekonomik güç yiyecek ve barınma ihtiyacının karşılanma zorunluluğuyla kendini hissettirir. Bu durum da avcılıkla ilgili becerisi nedeniyleJack' i öne çıkarır. İlkel koşullarda hayatta kalmak ve canavar korkusuyla baş etmek , et yiyebilmek için diğer çocuklar Jack' e ihtiyaç duyarlar. Sürekli meyve ve otlarla beslenmek durumunda kalan çocukların sağlıkları bu durumdan olumsuz etkilenir. Bu nedenle çoğu , onlara sıcak yemek olanağı sağlayan Jack' le birlikte hareket etmeye başlarlar. “ Bu gece bir şölen veriyoruz. Bir domuz öldürdük, et var. Canınız isterse, gelip bizimle yiyebilirsiniz.”(Golding, 172)

Gökdelen' de ekonomik anlamdaki baskı sınıfsal ayrımı yansıtan figürler aracılığıyla hissettirilir. Genel anlamda gökdelenlerde oturanlar üst sınıftan kişileri simgeler. Onların tepeden baktığı, karınca gibi gördüğü aşağıdaki insanlar da alt sınıftan sayılır. “ Ama çok yavaş gidenleri, hatta kaldırımda dikilen insanların önünde duranları daha çok; ben aşağılara bakarken sık sık görüyorum böylelerini.” (Yücel ,233)

Temel Diker , İstanbul'u hayranı olduğu New York'a benzetmeye çalışan Karadenizli bir mütehaıttir. Bu amacına ulaşmak için sahip olduğu ekonomik gücü sıkıştığı her yerde sonuna

kadar kullanır. Bunu, Hikmet Hoca'nın evini almak istediğinde de gösterir. Parayla istediği her şeyi yaptırabileceğine inanır. Geçerli olan toplumsal yapı da bu düşüncedeki kişilerin işlerini kolaylaştırır. "Öyle de olsa bana ne yararı var ki?" dedi. "O kıç kadar evle bahçe benim on altı gökdelenimin Manhattan'daki gibi düz sıralar oluşturmasını engelliyor....Bence büyük bir haksızlık bu, hem bana, hem İstanbul'a haksızlık!" (Yücel, 31) Can Tezcan ise işi nedeniyle Temel Diker gibi siyasi geçmişine bütünüyle ters düşen bir adamı müşteri olarak görür. O da, kendisinin olanaklarına sahip çoğu kişi gibi gökdelende oturur. Belki ekonomik gücünü alt sınıflar üzerinde baskı uygulamak için kullanmaz, ancak çözüm üretmek için bir şey de yapmaz. Siyasi bilincinden dolayı biraz da vicdanını rahatlatmak adına eski devrimci arkadaşlarına ekonomik ve siyasi açıdan fırsat buldukça yardım eder. Rıza Koç' a kitaplarını basması için para verşi de bunu gösterir.

Mevlüt Doğan gibi kişiler ise siyasi güçlerini kullanarak ekonomik açıdan güçlenmeyi başardıkları için başkaları üstünde baskı uygularken çok daha fazla seçeneğe sahiptirler. Bu nedenle romanda Mevlüt Doğan yönetenler kesimindeki yozlaşmayı simgelediği için başka bireylere yönelttiği baskıyı daha çok siyasi güce dayandırır, ancak bu siyasi gücün ekonomik güce hizmet etmek için kullanıldığı görülür.

Yapıtta ekonomik açıdan alt sınıftan olanların , yaşamlarını sürdürebilmek için pek çok yasal olmayan durumla karşı karşıya kaldığı görülür. Ekonomik açıdan güçlü olan bazı kişiler ortalama yaşları on ikiye on bire kadar düşmüş olan kız ve oğlan çocuklarıyla birlikte olmak için onların patronlarıyla pazarlık yaparlar. Bu şekilde fiziksel ve ruhsal açıdan olumsuz bir yaşam süren, her iki anlamda da sömürülen bu çocukların da bir süre sonra yıldı adamlarına katılmaktan başka seçenekleri olmayacaktır.

Psikolojik Nedenler

Toplumsal yaşam içerisindeki baskının psikolojik yönünü daha çok korkuya yaşanan olumsuzlukların yarattığı yıkıma, bunlarla baş edemiyor olmanın yarattığı çaresizliğe bağlayabiliriz. İki yapıtta da bu duygunun bireyler üzerinde önemli bir baskı unsuru oluşturduğunu görülür . Gökdelen'de siyasi gücün sindirdiği kişiler çoğunlukla içlerinde buldukları durumu kabullenmeyi ya da bu durumdan kaçmayı seçerler. Yıldı adamlarının kaçı, kenterlerin dünyasından dışlanmalarıyla başlar. Açlık, sefalet, terk edilmişlik ve çaresizliğin, onlar örgütlenene kadar yaşadıkları boyun eğmişliğin bu duygunun sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Kenterlerin çöpleriyle beslenen bu insanların ruhsal açıdan kendilerini iyi hissetmelerini , böyle bir aşağılanmayı psikolojik açıdan etkilenmeden kabullenmeleri beklenemez.

Hikmet Hoca'nın evine ve anılarına saygısızlık eden adamlara karşı direnişinde ise korkudan çok vazgeçmişlik söz konusudur. O, böyle bir kirliliğin içinde yaşamaktan vazgeçtiğini düşündüren,

sonucu belli bir karşı koyuş içindedir. Diğer figürlerin yaşadığı psikolojik durumdan daha farklı bir sonuçtur bu. Sevdiği çoğu kişiyi kaybetmiş olan bu adam için anılarından değerli hiçbir şey yoktur. Bu nedenle Hikmet Hoca, kaybedeceği bir şey kalmamış insanların korkusuzluğuyla anılarıyla anlam kazanan bu eve ölümüne sahip çıkar.

“...bunların yeri doldurulabilirdi , ama çatık kaşlı ve çok esmer bir adam ölmüş oğlunun fotoğrafını duvardan alarak yerdeki minderlere doğru fırlatıp da ölmüş karısının fotoğrafına yönelince “Sakin dokunma!” diye bağırdı. Adam uyarıyı dinlemeyip elini fotoğrafa doğru uzatınca da hırkasının altında gizlediği dededen kalma Sürmene yapımı altıpatlarını çıkarmasıyla tetiğe basması bir oldu.” (Yücel , 205)

Sineklerin Tanrısı’ nda odak figürlerin çocuk oluşu psikolojik baskının oluşmasında korku duygusunu ön plana çıkarır. Bilmedikleri bir adada başlarında hiçbir büyük olmadan mahsur kalmış olmaları, onların ilerleyen süreçte bir canavarın varlığına inanacak kadar hayal güçlerinin ve korkunun esiri olmalarına neden olur. “ Canavarın sözü edileli beri korkan avcılar birbirlerine sokulmuşlardı. Jack , domuzun izini arayarak önde gidiyordu... Çok geçmeden jack, avcılık sanatıyla ilgili çözümlenmesi gereken bir durumla karşılaşınca herkes durdu. “ (Golding, 134-135)

Jack de özellikle avcılık yeteneğini kullanarak vahşice öldürdüğü hayvanlara yaptıklarıyla korku diğer çocuklar üzerinde korku uyandırırır. Bu canavar korkusunun, bir adada ailelerinden uzakta olmalarının yanısıraJack’ten de korku duymalarına sonucunu doğurur. Romanın ilerleyen bölümlerinde Jack ’in kendinden küçükleri neden bile göstermeksizin dövdüğü görülür. Küçük çocuklar canavar korkusu ve Jack arasında bir seçim yaparak kötünün iyisini seçmek zorunda kalırlar. “Jack, dişi domuzun tepesine binmiş, bıçağını aşağıya aşağıya indiriyordu... Jack kıkır kıkır güldü, ellerini hızla salladı. Jack’ ın kanla kirlenmiş avuçlarına bakıp, çocuklar da güldüler.” (Golding , 165) Çocukların korkularının , çocuk masumiyetlerinin kaybolmasına yol açtığı bu ortamın onları psikolojik açıdan oldukça olumsuz etkilediği görülür. Elleri kan içindeki Jack’e bakarak gülmeleri,başka bir ortamda dehşete kapılacakları bu görüntü karşısındaki tepkileri üzerlerindeki baskının psikolojik yönünü yansıttığı söylenebilir.

İki yapıtta da figürlerin yaşadıkları olumsuzluklar nedeniyle psikolojik bir etkilenme içine girdikleri görülür.Bu etkilenmenin sonucu olarak üzerlerinde baskı oluşturmaya çalışan güç ya da güçler karşısındaki doğallıklarını kaybederler.Bu durum da onları baskı karşısında zayıf düşürdüğü söylenebilir .

Sonuç

Gökdelen ve Sineklerin Tanrısı adlı yapıtlarda olaylar ,farklı yapılardaki topluluklar içinde yaşanır. Bu farklılığın birey üzerindeki baskının nedenlerine de yansıdığı görülür. İki yapıtta bireyin toplum karşısında kendini baskı altında hissetme nedenlerinde ortaklıklar olsa da farklı yapıda, uzamda ve zamandaki topluluklarda yaşanan baskının kaynağına dayalı belirgin ayrılıklar olduğu görülür.

Gökdelen' de keskin biçimde birbirinden ayrılan sınıflardan oluşmuş bir toplumsal yapıdan söz edilir. Yapıtta kapitalist sistemin oluşturduğu baskıyla alt sınıf ve üst sınıf arasındaki uçurumun büyüdüğü vurgulanır. Yılkı atları gibi oldukça olumsuz koşullarda yaşayanlar alt sınıfı oluştururken gökdelenlerin üst katlarında çok iyi koşullarda yaşayanlar üst sınıfı oluşturur. Yılkı adamları onların çöpleriyle beslenirler. Gökdelenin alt ve üst katları da bu sınıfların göstergesine dönüştüğü görülür . Yapıtta gökdelenlerin üst katlarından aşağıdaki insanlara tepeden bakan kişiler ironik bir biçimde sınıflar arası ilişkilerin kurallarını yansıtır. Ekonomik açıdan oldukça belirleyici olan baskı bu yönüyle paralel olarak yöneten kişilerin ekonomiye hizmet etme anlayışıyla onları güçlendirirken, alt sınıflar üzerindeki baskının daha da artmasına neden olurlar. Böyle belirgin bir sınıfsal oluşumun alt sınıftan kişiler üzerinde baskı oluşturması da kaçınılmazdır.

Sineklerin Tanrısı' nda uzamın ve koşulların farklılığı; odak figürlerin yaş ortalamaları ve sayıları adadaki toplumsal yapıyı Gökdelen' deki yapıdan farklılaştırır. Ortak nokta iki yapıtta da birey üzerinde toplumsal baskının oluşudur ,ancak bu baskının gücünü artıran koşullar oldukça farklıdır. Hayatta kalma mücadelesi içindeki çocuklar açısından baskıyı oluşturan en önemli etkenin fiziksel olduğu söylenebilir. Doğal koşullarla, canavar korkusuyla ve birbirleriyle mücadele etmek zorunda kalan çocuklar için böyle bir uzamda fiziksel açıdan güçlü olmak hayatta kalmaya eş değer bir anlam taşır.. Gökdelen 'de olduğu gibi siyasi anlamda güçlenmenin önemini fark edecek bilince sahip olmayan çocuklar için günü kurtarma kaygısı belirleyicidir.Bu da onların yaşadığı psikolojik baskıyı besler.

Sonuç olarak iki yapıtta da bireyler üzerinde oluşan bir baskıdan söz edilebilir. Baskı birey üzerindeki varlığını ekonomik, fiziksel, ekonomik, psikolojik ve siyasi anlamda hissettirir , ancak bu baskının birey üzerindeki varlığının iki yapıttaki toplumsal yapının ve figürlerin kişilik özelliklerinin birbirine benzemeyişi nedeniyle farklılık gösterdiği söylenebilir.

Sözcük sayısı :3396

KAYNAKÇA

Tahsin Yücel, Gökdelenler,Can yayınları, 2006, İstanbul

William Golding, Sineklerin Tanrısı,İş Bankası Yayınları,İstanbul, 2001